

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของธนาคารพาณิชย์

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรายได้ในบทที่ 2 พบว่าแนวโน้มสัดส่วนรายได้จากการให้สินเชื่อต่อรายได้รวม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 มีการลดลงโดยตลอด ในขณะที่แนวโน้มสัดส่วนรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ต่อรายได้รวมเพิ่มขึ้นโดยตลอด ดังนั้นในบทนี้จะได้ศึกษาถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของธนาคารโดยละเอียดและศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการสร้างตัวแบบการพยากรณ์รายได้ในอนาคต

ในการศึกษาจะแบ่งธนาคารพาณิชย์เป็น 3 กลุ่มตามขนาดของธนาคารดังนี้คือธนาคารขนาดใหญ่ ธนาคารขนาดกลาง และธนาคารขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 16 ธนาคารมีขนาดค่อนข้างแตกต่างกันมาก ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีขนาดใหญ่กว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมาก และไม่ว่าจะเป็นตัวเลขปริมาณสินทรัพย์ หนี้สินและรายได้ประเภทต่างๆ ก็มีปริมาณมากกว่าหลายเท่า ดังนั้นการศึกษาทั้งระบบธนาคารอย่างเดียวจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควร เพราะตัวเลขข้อมูลของกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่จะมีอิทธิพลค่อนข้างสูง และทำให้ผลการศึกษาใหม่เอียงไปในทางที่เป็นการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เท่านั้น

ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ในทึ้นี้ ได้แก่ธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์ 4 หมื่นล้านบาทขึ้นไป ประกอบด้วยธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ธนาคารทหารไทย จำกัด และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด

ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางได้แก่ ธนาคารที่มีสินทรัพย์อยู่ในช่วงตั้งแต่ 2 หมื่นล้านบาทถึง 4 หมื่นล้านบาท ประกอบด้วยธนาคารศรีนคร จำกัด ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด และธนาคารมหานคร จำกัด

ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่มีสินทรัพย์ต่ำกว่า 2 หมื่นล้านบาท ประกอบด้วย ธนาคารสยาม จำกัด ธนาคารเอเชีย จำกัด ธนาคารสหธนาคาร จำกัด ธนาคารไทยทุน จำกัด ธนาคารนครธน จำกัด และธนาคารแหลมทอง จำกัด ทั้งนี้จะตัดธนาคารมหานคร จำกัด และธนาคารสยาม จำกัด เนื่องจากในบางปีไม่มีการออกงบการเงินงวดครึ่งปี จึงหาตัวเลขรายครึ่งปีไม่ได้ หากนำมาพิจารณาข้อมูลที่ได้จะขาดความสม่ำเสมอ

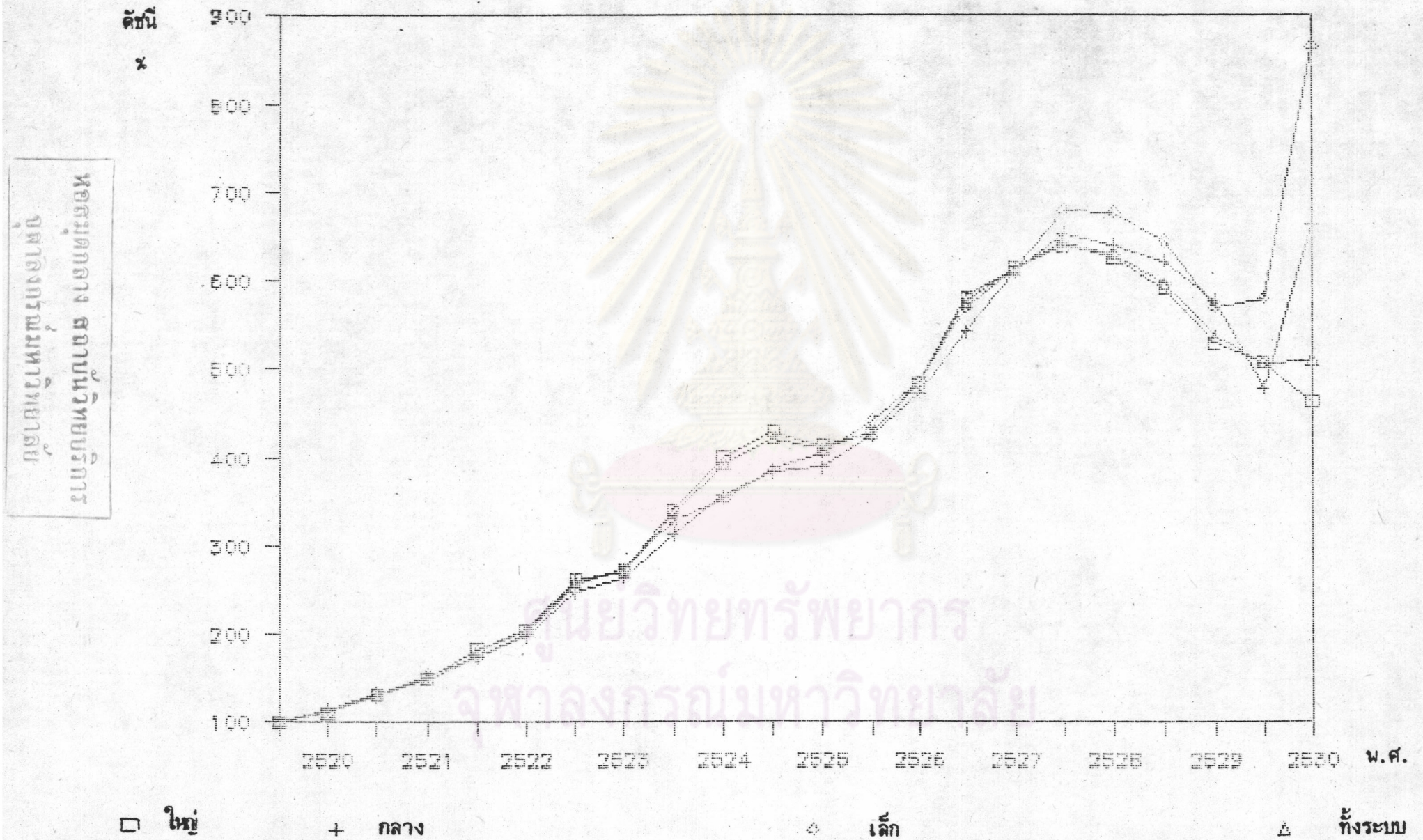
วิธีการศึกษา จะนำรายได้แต่ละประเภทของธนาคารแต่ละกลุ่มในแต่ละงวดมาทำให้อยู่ในรูปของเลขดัชนี (Index) โดยมีข้อมูลในงวดมิถุนายน 2520 เป็นฐานและนำค่าดัชนีไปวาดกราฟแสดงการเปลี่ยนแปลง การทำตัวเลขรายได้ให้อยู่ในรูปของเลขดัชนี เพื่อช่วยแสดงภาพการเปลี่ยนแปลงของรายได้ให้ชัดเจนขึ้น

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กและทั้งระบบ

รายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กและทั้งระบบมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ (จากกราฟรูปที่ 3.1 แสดงการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้สินเชื่อของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และทั้งระบบในรูปของดัชนีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 และเพิ่มมากขึ้นในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2523 ทั้งนี้เป็นเพราะอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำเพิ่มสูงขึ้นในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2523 (จากกราฟรูปที่ 3.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) สาเหตุที่ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำเพิ่มสูงขึ้นในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2523 นั้น เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศอยู่ในระดับที่สูงมาก (จากกราฟรูปที่ 3.3 แสดงการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) ทำให้บรรดานักธุรกิจที่นำเงินกู้เข้ามาจากต่างประเทศต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยที่สูงขึ้น จึงทำการกู้เงินภายในประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำไปชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ ผลคือทำให้เงินภายในประเทศไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมาก การที่เงินไหลออกมาเช่นนี้จะกระทบในทางลบต่อฐานะเงินสำรองของประเทศ ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของระบบการเงินของประเทศโดยส่วนรวม ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงให้มีการขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี จากเดิมไม่เกินร้อยละ 9 ต่อปี เป็นไม่เกินร้อยละ 12 ต่อปี และอัตรา

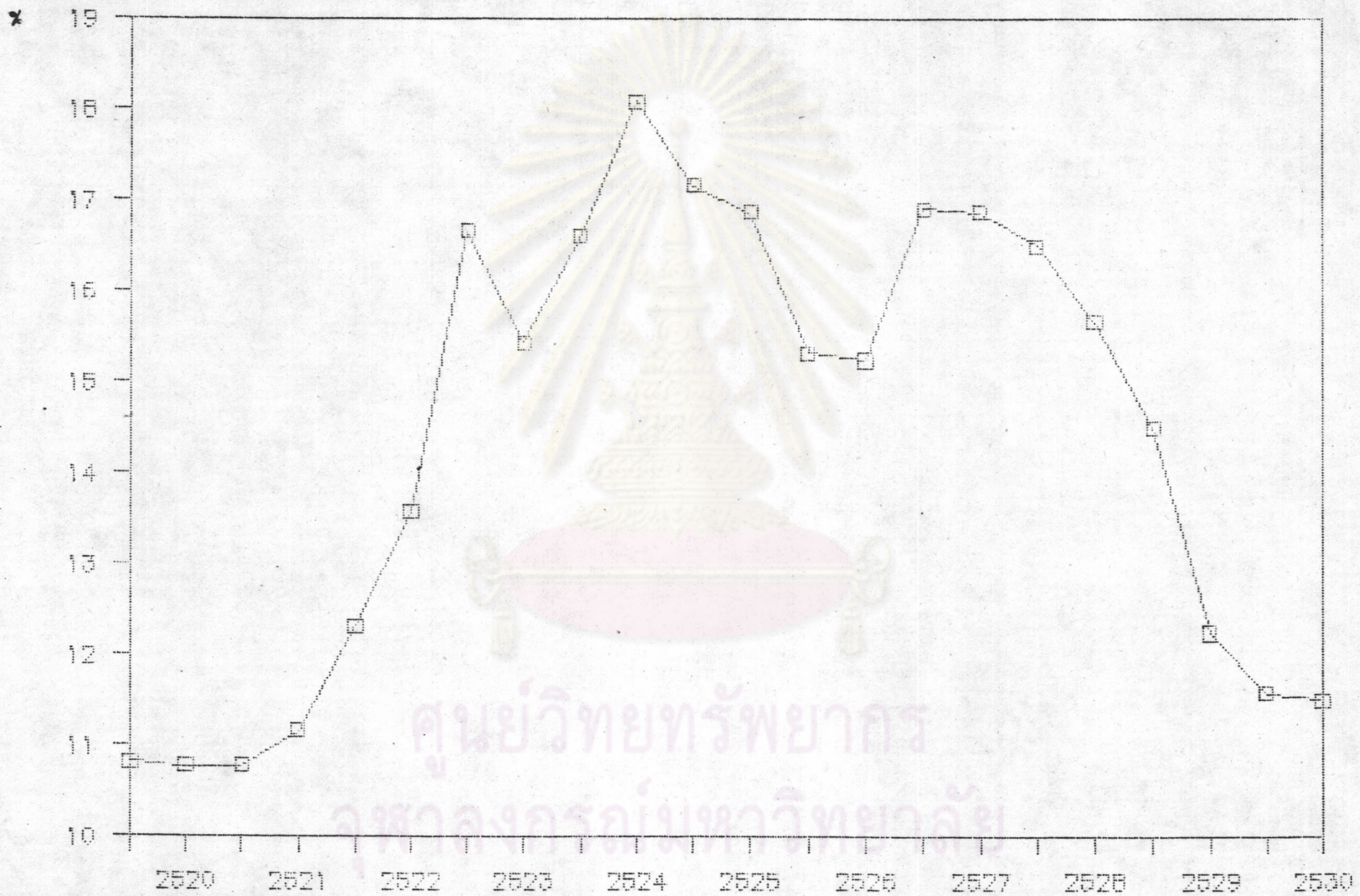
กราฟที่ 3.1 การเปลี่ยนแปลงของรายได้ออกเบี้ยและส่วนลดจากการให้สินเชื่อของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และทั้งระบบในรูปของดัชนี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530

แหล่งที่มา: งบการเงินของธนาคารพาณิชย์

กราฟที่ 3.2 การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำสำหรับเงินบาท ตั้งแต่ปี พ.ศ.2520-2530 (ถ้าเฉลี่ย 6 เดือนครั้งไม่สะสม)

แหล่งที่มา: ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย

กราฟที่ 3.3 การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530 (ถ้าเฉลี่ย 6 เดือน
ครึ่งไม่สะสม)

ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมจากเดิมไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปีเป็นไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี และยังคงกำหนดให้ใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวสำหรับการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ โดยให้ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บดอกเบี้ยได้ตามอัตราที่ต้องจ่ายให้ต่างประเทศบวกส่วนต่างอีกไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อปีด้วย

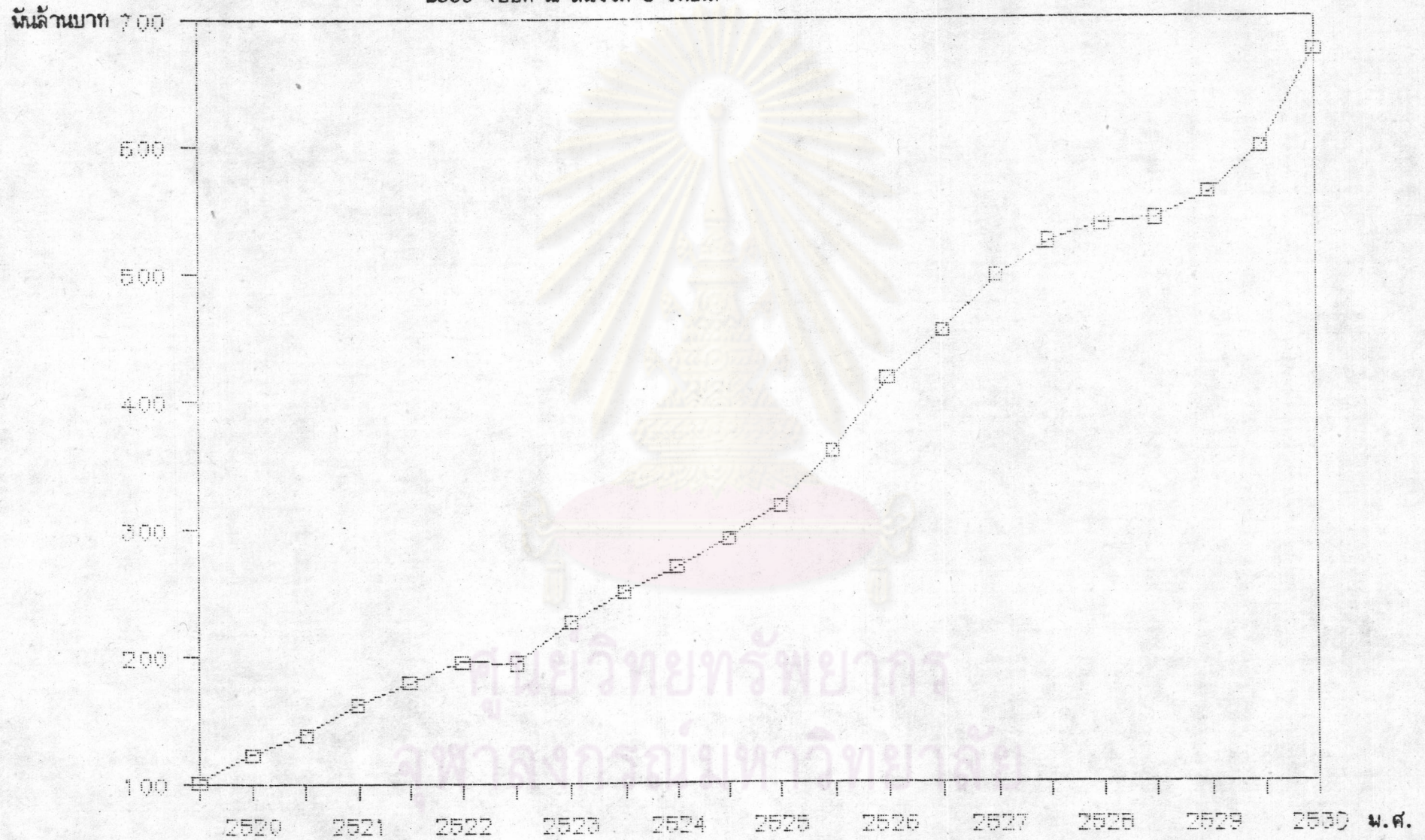
เมื่อพิจารณาในด้านปริมาณให้สินเชื่อ จะพบว่าการเพิ่มขึ้นสูงสม่ำเสมอตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนถึงปี พ.ศ. 2522 และในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2523 มีการลดลง ซึ่งแสดงว่าการที่รายได้จากการให้สินเชื่อเพิ่มสูงมากในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2523 นั้นเป็นผลมาจาก การเพิ่มสูงขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำที่สำคัญ (จากกราฟรูปที่ 3.4 แสดงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530)

ในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2523 รายได้จากการให้สินเชื่อมีการเพิ่มที่ชะลอตัวลง ซึ่งเป็นผลจากอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมขั้นต่ำที่ลดลงในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2523 สาเหตุที่อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำลดต่ำลงในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2523 นั้น เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศเริ่มลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลมาจากประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลก คือ สหรัฐอเมริกามีภาวะเศรษฐกิจชะงักงัน การว่างงานสูง การลงทุนลดลง รัฐบาลสหรัฐซึ่งดำเนินนโยบายการเงินเข้มงวดมาโดยตลอดเพื่อไม่ให้เกิดอัตราเงินเฟ้อสูง จึงเริ่มผ่อนคลายนโยบายการเงินลง มีผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลง และมีผลกระทบต่อภาวะการเงินทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยซึ่งมีการติดต่อกับต่างประเทศโดยระบบเศรษฐกิจแบบเปิด เมื่ออัตราดอกเบี้ยต่างประเทศลดต่ำลง ทำให้บรรดาธุรกิจกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาใช้ และใช้สินเชื่อในประเทศลดลง ผลคือเกิดภาวะสภาพคล่องสูงขึ้นในระบบการเงินภายในประเทศ กล่าวคือธนาคารพาณิชย์ระดมเงินฝากได้มากแต่ปล่อยสินเชื่อได้น้อย ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงต้องแก้ปัญหาโดยลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมลงเพื่อกระตุ้นความต้องการสินเชื่อภายในประเทศ นอกจากนี้แนวนโยบายการเงินของประเทศมุ่งที่จะรักษาดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สร้างเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ จึงพยายามทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศสูงกว่าต่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้มีการนำเงินออกนอกประเทศจนกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ

หลังจากปี พ.ศ. 2523 รายได้จากการให้สินเชื่อเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นผลจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ และปริมาณการให้สินเชื่อที่เพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2524 มีการลดค่าเงินบาทถึงสองครั้ง ทำให้ธุรกิจกู้เงินจากต่างประเทศ

กราฟที่ 3.4 การเปลี่ยนแปลงทางปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530 (ยอด ณ สิ้นงวด 6 เดือน)

แหล่งที่มา: งบการเงินของธนาคารพาณิชย์

ต้องขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน และเกิดความไม่มั่นใจในค่าเงินบาท จึงไม่กล้ากู้เงินจากต่างประเทศ และมีการชำระคืนเงินกู้จากต่างประเทศ เพราะถ้ามีการลดค่าเงินบาท หมายความว่าธุรกิจที่กู้เงินตราต่างประเทศซึ่งเปลี่ยนเป็นเงินไทยได้จำนวนหนึ่ง แต่เวลาชำระคืนต้องชำระด้วยเงินบาทจำนวนที่สูงกว่าเพราะค่าเงินบาทลด ผลคือความต้องการสินเชื่อภายในประเทศจึงสูงขึ้น และมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยขยับตัวสูงขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลก คือ สหรัฐอเมริกามีการขาดดุลจำนวนมหาศาล และดำเนินนโยบายการเงินตั้งตัวเพื่อป้องกันภาวะเงินเฟ้อ จึงใช้นโยบายที่ทำให้อัตราดอกเบี้ยสูงโดยตลอด มีผลให้ธุรกิจในประเทศไทยต้องชำระเงินคืนเงินกู้ต่างประเทศเพื่อลดภาระดอกเบี้ย ทำให้ความต้องการสินเชื่อในประเทศสูงขึ้นอีกด้านหนึ่งมีผลผลักดันให้อัตราดอกเบี้ยขยับตัวสูงขึ้น

ในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2525 ถึงปลายปี พ.ศ. 2526 รายได้จากการให้สินเชื่อมีแนวโน้มลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขึ้นต่ำลดลงโดยตลอดในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศมีการลดลงมากในช่วงระยะเวลาเดียวกันสาเหตุเพราะตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ภาวะเศรษฐกิจโลกซบเซามีการกีดกันทางการค้า ราคาน้ำมันค่อนข้างคงที่และลดลงบ้าง ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำลง ประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลกคือสหรัฐอเมริกาจึงผ่อนคลายนโยบายการเงิน โดยลดอัตราดอกเบี้ยลง เพื่อกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจเพิ่มการลงทุน แต่ก็ทำไม่เต็มที่นักเพราะเกรงปัญหาเงินเฟ้อ ระบบเศรษฐกิจไทยผูกพันกับต่างประเทศมาก จึงถูกกระทบไปด้วย แม้ว่าจะพยายามปรับอัตราดอกเบี้ยลง แต่ก็ยังสูงกว่าต่างประเทศ จึงมีการนำเงินกู้เข้ามา สภาพคล่องในระบบธนาคารจึงยังคงสูงอยู่ เพราะระดมเงินฝากได้มาก แต่ปล่อยสินเชื่อได้น้อยประกอบกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศซบเซา สินค้าเกษตรขายได้ราคาไม่ดี และขายได้ไม่มากในตลาดโลก ยิ่งทำให้ความต้องการสินเชื่อลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2526 สภาพคล่องก็ยังคงสูงอยู่ ธนาคารพาณิชย์ไทยได้ลดดอกเบี้ยลงหลายครั้ง นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกามีการเลือกตั้งในต้นปี พ.ศ. 2527 รัฐบาลจึงไม่กล้าขึ้นอัตราดอกเบี้ยและพยายามคงอัตราดอกเบี้ยไว้ ด้วยเหตุผลทางการเมืองและสร้างความพอใจให้แก่ประชาชน ทำให้ภาวะอัตราดอกเบี้ยทั่วโลกทรงตัวอยู่และไม่เพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2526 นี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ลดดอกเบี้ยมาตรฐานถึง 3 ครั้ง รวมทั้งได้ปรับอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรลดลงด้วย ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก 1 ปี และ 2 ปีขึ้นไป ลดลงจากเดิมร้อยละ 13 และร้อยละ 14 เป็นร้อยละ 12.5 และร้อยละ 13 สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมลดลงจากเดิมร้อยละ 19 เป็นร้อยละ 18

แม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะปรับอัตราดอกเบี้ยลดลงก็ตามแต่ก็ไม่มากพอที่จะกระตุ้นความต้องการของผู้กู้ในประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศแล้ว อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศยิ่งต่ำกว่ามาก ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 4 แห่งจึงได้ประกาศปรับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าที่สำคัญลงมาในระดับร้อยละ 16 ต่อปี ซึ่งก็ยังไม่ช่วยไม่ได้มากนัก เพราะภาวะเศรษฐกิจยังคงซบเซา และมีการลงทุนน้อย

ในช่วงตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2527 ถึงปลายปี พ.ศ. 2527 รายได้จากการให้สินเชื่อได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นผลจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ และปริมาณการให้สินเชื่อที่เพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด เนื่องจากในปี พ.ศ. 2527 เศรษฐกิจโลกเริ่มฟื้นตัว และขยายตัว ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก เริ่มใช้นโยบายการเงินเข้มงวดเพื่อป้องกันปัญหาเงินเฟ้อ โดยพยายามให้อัตราดอกเบี้ยสูง มีการขึ้นอัตราดอกเบี้ยหลายครั้ง มีผลให้อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศต้องปรับตัวตามไปด้วย ด้วยเหตุผลตามที่ได้เคยกล่าวมาแล้ว เมื่อเศรษฐกิจโลกขยายตัวก็ส่งผลให้เกิดความต้องการในสินค้าพืชผลเกษตรส่งออกและสินค้าส่งออกอื่นๆ ของไทย ทำให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวไปด้วย เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้น และมีความต้องการสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2528 จนถึงช่วงครึ่งปีแรกของปี 2530 รายได้จากการให้สินเชื่อมีแนวโน้มที่ลดลงโดยตลอด เนื่องจากปริมาณการให้สินเชื่อชะลอตัวลงและอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำลดลง เหตุผลจากเศรษฐกิจโลกตกต่ำ มีการพยายามลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจแต่ก็ไม่ได้ผลนัก อัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงเรื่อยๆ เศรษฐกิจไทยก็ซบเซาไปด้วย เพราะความต้องการสินค้าออกของไทยในตลาดโลกลดลง และยังถูกกีดกันทางการค้า นอกจากนี้กลุ่มประเทศ G-5 ซึ่งได้แก่กลุ่มประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลก คือ เยอรมันตะวันตก สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ และฝรั่งเศส ได้แทรกแซงอัตราดอกเบี้ยของเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นเงินสกุลหลักของเศรษฐกิจโลก ทำให้อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศลดลง การที่อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศลดลงมากในช่วงปี พ.ศ. 2528 ทำให้มีการนำเงินกู้เข้ามาจากต่างประเทศมากขึ้น เกิดสภาพคล่องสูงธนาคารจำเป็นต้องลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมลง แต่สภาพเศรษฐกิจยังไม่ดีทำให้ภาครัฐเรียกร้องให้มีการลดอัตราดอกเบี้ยลงอีก ในปี พ.ศ. 2529 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงประกาศลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและเงินฝากลง จากร้อยละ 18.5 และ 12.5 เป็นร้อยละ 17.5 และ 11.0 ซึ่งกระทบต่อรายได้ของระบบธนาคารพาณิชย์ทันที นอกจากนี้แล้วธนาคารพาณิชย์ยังต้องเผชิญปัญหาใน

การดำเนินธุรกิจของลูกค้าบางราย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจซบเซา ทำให้ธุรกิจหยุดชะงัก จำหน่ายสินค้าได้ยาก จำเป็นต้องลดหรือไม่ขยายการผลิต ประกอบกับธุรกิจขนาดใหญ่ที่กู้ยืมเงินจำนวนมาก ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน มีผลให้ธนาคารพาณิชย์ให้เงินกู้ยืมแก่ธุรกิจต่างๆ ได้น้อยลง ทำให้กำไรลดลง และต้องระมัดระวังในการให้สินเชื่อมากขึ้น

การที่ระบบธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องสูง สร้างแรงกดดันให้มีการลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและเงินฝากลงอีกหลายครั้ง จนกระทั่งอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลดลงมาอยู่ในระดับร้อยละ 12-13 และ 6-7

ในช่วงครึ่งปีหลังของ พ.ศ. 2530 รายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีการเพิ่มสูงขึ้น แต่ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่กลับไม่เพิ่มขึ้น มีผลให้รายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบอยู่ในลักษณะคงที่ การที่รายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กเพิ่มสูงขึ้น เพราะปริมาณการให้สินเชื่อเพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้น มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น และเกิดความต้องการสินเชื่อมากขึ้นตามไปด้วย แม้ว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำจะอยู่ในลักษณะค่อนข้างคงที่ และไม่เพิ่มขึ้นก็ตาม อย่างไรก็ตาม การที่รายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารขนาดใหญ่ไม่เพิ่มขึ้นเป็นเพราะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เพิ่มความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อเป็นพิเศษและเน้นคุณภาพของสินเชื่อมากขึ้น เนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมาธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ปล่อยสินเชื่อจำนวนสูงและประสบปัญหาหนี้เสียมาก จึงหันมาเน้นคุณภาพสินเชื่อมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

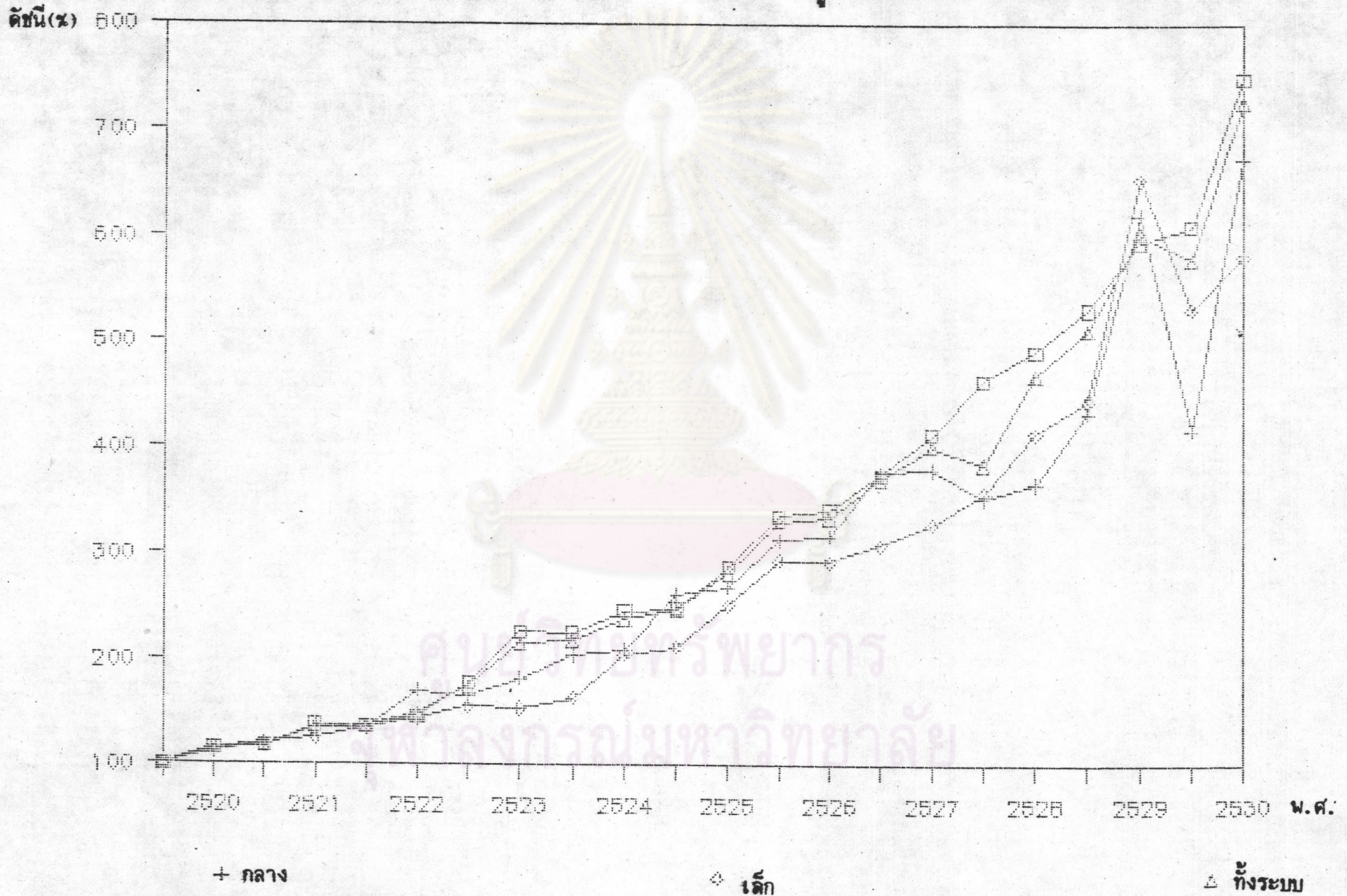

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และทั้งระบบ

รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง และธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ค่อนข้างสอดคล้องกันกล่าวคือ (ดูกราฟรูปที่ 3.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และทั้งระบบในรูปของดัชนีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์มีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2530 จะมีช่วงที่ลดลงคือ ครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2530 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบ ได้แก่ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า และปริมาณเงินฝากมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดเช่นกัน แม้จะมีการขึ้นลงบ้างในบางช่วง การที่รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า และปริมาณเงินฝาก ในลักษณะที่แปรผันตามกัน เป็นเพราะรายได้ดังกล่าวประกอบด้วย รายได้จากการให้บริการ ซึ่งขึ้นกับปริมาณการให้บริการ ตัวชี้ (proxy) หนึ่งที่จะใช้วัดปริมาณการให้บริการได้คือ จำนวนบัญชี แต่เนื่องจากหาตัวเลขดังกล่าวไม่สะดวก จึงใช้ตัวเลขปริมาณเงินฝากเป็นเครื่องวัดโดยอนุโลม นอกจากนี้รายได้ดังกล่าวยังขึ้นกับรายได้กำไรจากการปริวรรต และรายได้จากการลงทุนในหลักทรัพย์ รายได้กำไรจากการปริวรรตเกิดจากการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งต้องใช้เงินตราต่างประเทศในการซื้อขายระหว่างกันทำให้เกิดการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ หรือเรียกว่าการปริวรรตนั่นเอง และเนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละเวลาและแต่ละสกุลเงินแตกต่างกันจึงเกิดกำไรขาดทุนจากการปริวรรตเงินตราขึ้น เมื่อมีธุรกิจการปริวรรตมากขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีโอกาสสร้างกำไรหรือขาดทุนได้มากขึ้น และเครื่องวัดปริมาณธุรกิจว่ามากน้อยเพียงใด อาจใช้ปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้าเป็นตัวชี้โดยประมาณได้ สำหรับรายได้จากการลงทุนในหลักทรัพย์ ขึ้นกับปริมาณการลงทุนในหลักทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนในหลักทรัพย์ ซึ่งหลักทรัพย์ส่วนใหญ่ที่นำไปลงทุนได้แก่พันธบัตรรัฐบาล (ดูกราฟรูปที่ 3.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530 กราฟรูปที่ 3.7 แสดงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้าของประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530 และกราฟรูปที่ 3.8 แสดงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) สำหรับในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2530 ซึ่งรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์มีการลดลงมากจนเห็นได้ชัด นั้นสามารถอธิบายได้จากการเปลี่ยนแปลงของ

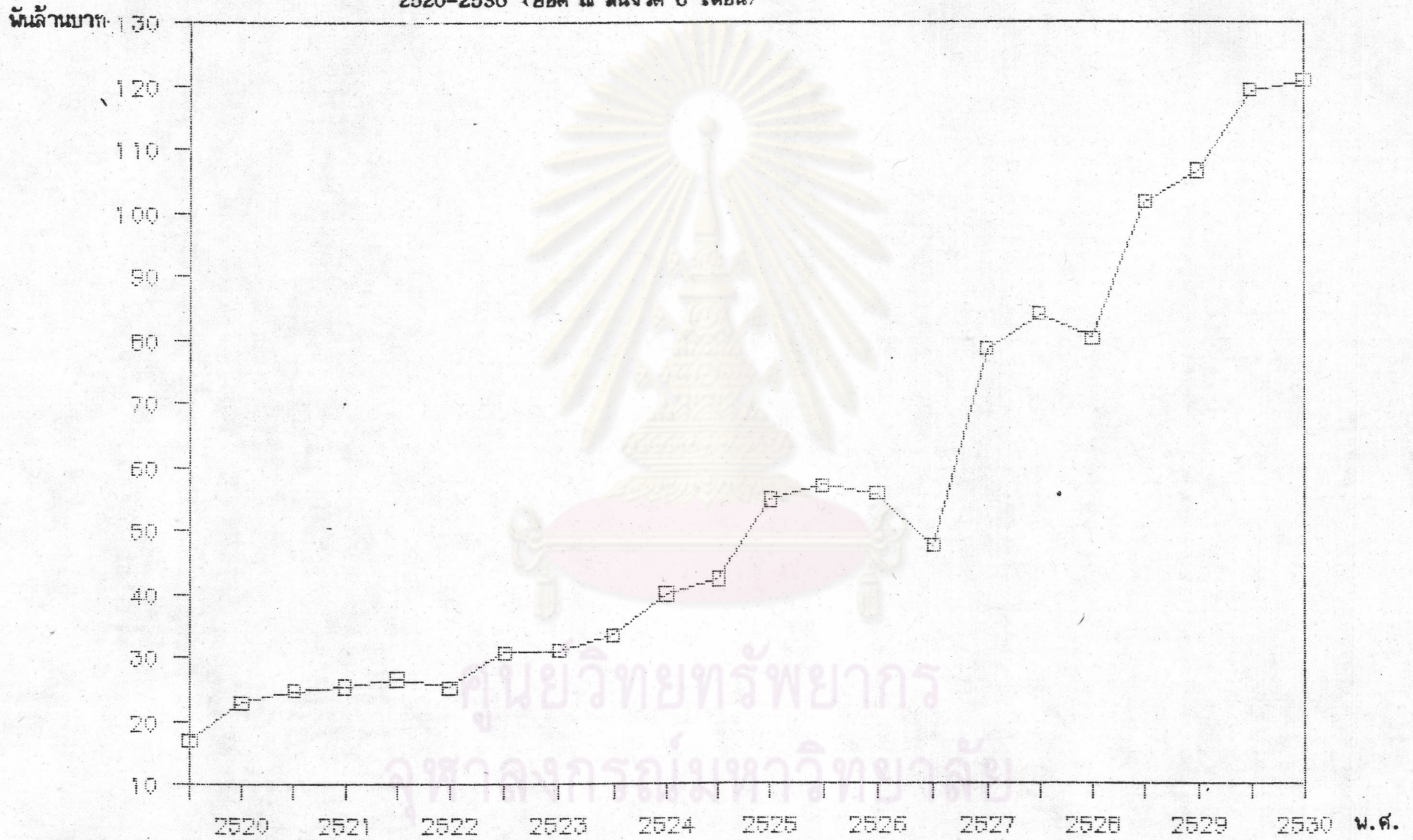
กราฟที่ 3.5 การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์
ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กและทั้งระบบ ในรูปของดัชนี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530

• แหล่งที่มา: งบการเงินของธนาคารพาณิชย์

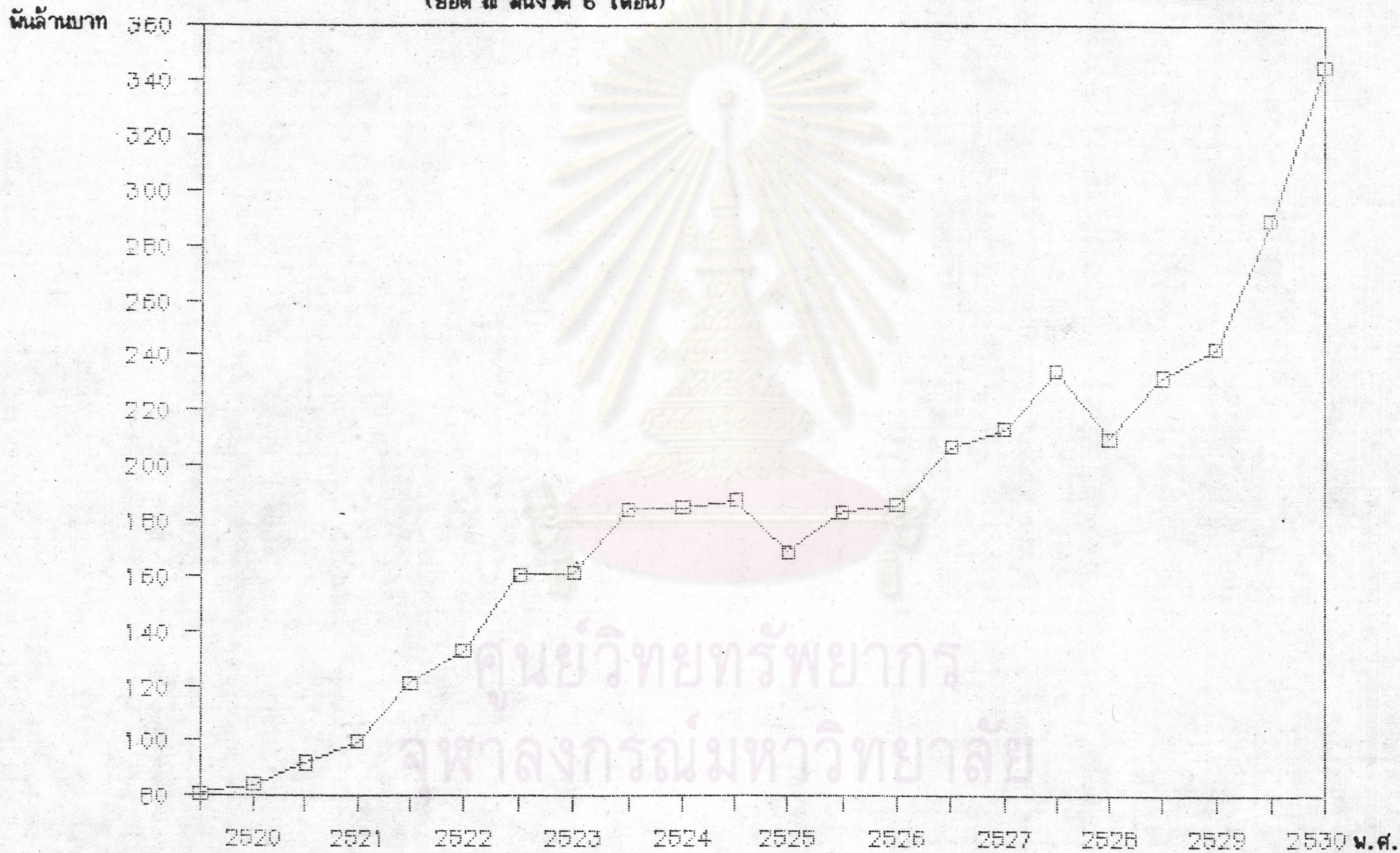
กราฟที่ 3.6 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ.
2520-2530 (ยอด ณ สิ้นงวด 6 เดือน)

แหล่งที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

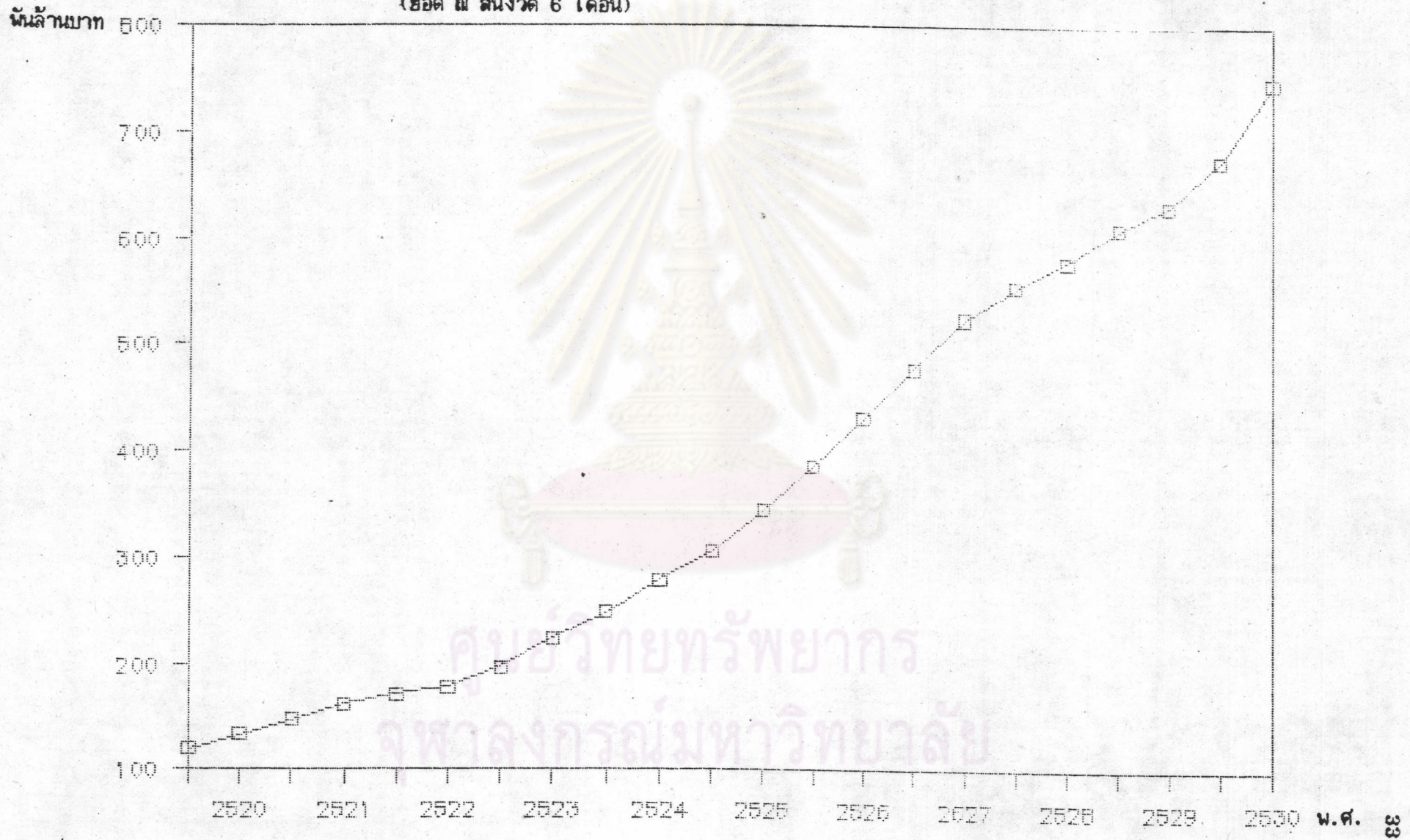
กราฟที่ 3.7 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้าของประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2520-2530
(ยอด ณ สิ้นงวด 6 เดือน)

แหล่งที่มา: ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย

กราฟที่ 3.8 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินฝาก ของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530
(ยอด ณ สิ้นงวด 6 เดือน)

แหล่งที่มา: งบการเงินของธนาคารพาณิชย์

อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล (ดูกราฟรูปที่ 3.9 แสดงการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2530) ซึ่งมีการขึ้นลงอยู่ในขอบเขตหนึ่ง แต่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2530 มีการลดลงมากกว่าที่เคยลดลง ทำให้รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ลดลงมากในช่วงดังกล่าว ทั้งนี้เพราะรายได้ดังกล่าวประกอบด้วยรายได้จากการลงทุนในหลักทรัพย์ในรูปของพันธบัตรรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่ออัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลลดต่ำลงมากอย่างผิดปกติ จึงทำให้รายได้ดังกล่าวพลอยลดต่ำลงมาอย่างเห็นได้ชัดไปด้วย

ถ้าแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการให้สินเชื่อ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรายได้ จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ยังคงเป็นไปในลักษณะนี้ ก็เป็นที่ค่อนข้างแน่นอนว่า รายได้จากการให้สินเชื่อในอนาคตมีแนวโน้มที่จะมีอัตราเพิ่มที่ชะลอลง ในขณะที่รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด

จากการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของรายได้ในอดีต ทำให้สามารถสรุปปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้แต่ละประเภทของธนาคารได้ดังจะกล่าวต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้จากการให้สินเชื่อ

ปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้จากการให้สินเชื่ออาจแบ่งเป็นปัจจัยที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ดังนี้

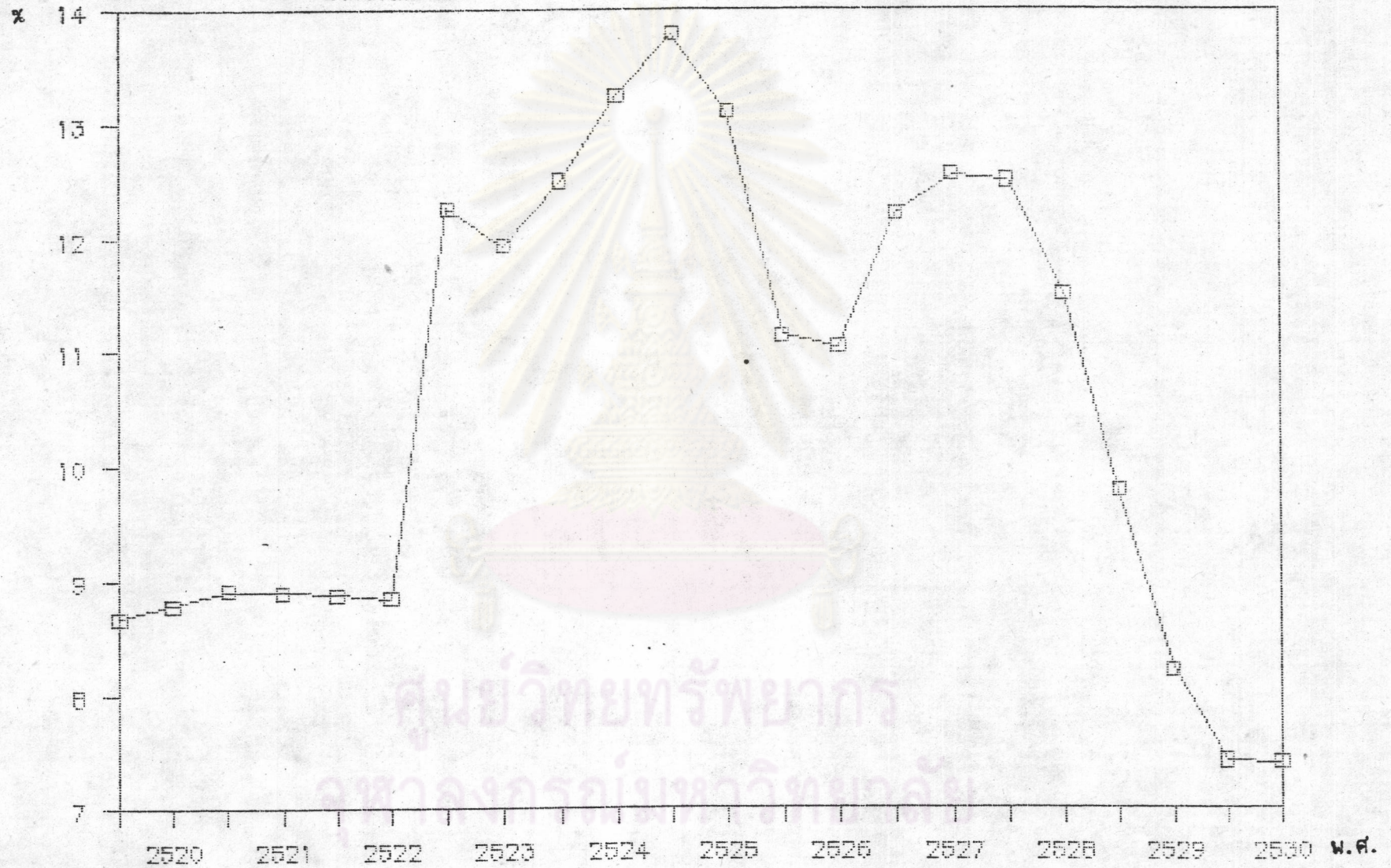
1. ปัจจัยที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ได้แก่

1.1 ปริมาณการให้สินเชื่อ เนื่องจากรายได้จากการให้สินเชื่อเท่ากับปริมาณการให้สินเชื่อคูณกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ดังนั้นถ้าสมมติให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมคงที่ รายได้จากการให้สินเชื่อจะแปรผันตามปริมาณการให้สินเชื่อ

1.2 อัตราดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชีและเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ เนื่องจากรายได้จากการให้สินเชื่อเท่ากับปริมาณการให้สินเชื่อคูณกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ดังนั้นถ้าสมมติให้

กราฟที่ 3.๑ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2520-2530 (ตัวเลขเฉลี่ย
น้ำหนักไม่เสมอ)

แหล่งที่มา: ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย

ปริมาณการให้สินเชื่อคงที่ รายได้ดอกเบี้ยและส่วนลดจากการให้สินเชื่อจะแปรผันตามอัตราดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชีและเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ

2. ปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ได้แก่

2.1 กฎหมาย - ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ซึ่งควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินทรัพย์เสี่ยงซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อได้ไม่เกิน 12.5 เท่าของเงินกองทุน จึงมีผลจำกัดรายได้จากการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในขอบเขตหนึ่ง แต่ธนาคารพาณิชย์อาจใช้วิธีขยายเงินกองทุน เพื่อสามารถเพิ่มปริมาณการให้สินเชื่อได้

2.2 ความสามารถในการบริหารสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ หากธนาคารมีความสามารถในการบริหารสินเชื่อต่ำ การวิเคราะห์สินเชื่อ การเรียกเก็บหนี้ ย่อมกระทำไม่ได้เท่าที่ควร โอกาสที่จะเกิดหนี้สูญหาย่อมมีมาก และอาจเรียกเก็บไม่ได้ นอกจากจะไม่ได้รับรายได้จากดอกเบี้ยและส่วนลดแล้ว ยังอาจต้องตัดยอดหนี้คงค้างเป็นหนี้สูญด้วย

2.3 การแข่งขัน ธนาคารที่ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน ย่อมจะดึงดูดลูกค้าได้มากกว่าและมีโอกาสในการตัดเลือกลูกค้าที่ดี รวมทั้งสร้างปริมาณสินเชื่อได้มากกว่า ความได้เปรียบในเชิงแข่งขันเป็นเรื่องที่อ่อนไหว (Sensitive) ทั้งขึ้นอยู่กับคุณภาพการให้บริการและความสะดวกที่จะให้แก่ลูกค้า รวมทั้งภาพพจน์ ความเชื่อมั่นและชื่อเสียงที่ธนาคารสะสมไว้

2.4 นโยบายการให้สินเชื่อ ขึ้นอยู่กับธนาคารแต่ละธนาคารว่าจะมีความเข้มงวดในการให้สินเชื่อมาก (Conservative) หรือมีความเข้มงวดในการให้สินเชื่อน้อย (Aggressive) ถ้าธนาคารมีความเข้มงวดน้อย ฐานหรือปริมาณการให้สินเชื่อจะมากแม้ในภาวะเศรษฐกิจซบเซาตรงกันข้ามกับธนาคารที่มีความเข้มงวดในการให้สินเชื่อ แต่ธนาคารที่มีความเข้มงวดน้อยจะต้องยอมรับความเสี่ยง ซึ่งเพิ่มมากขึ้นด้วยจากการที่อาจเกิดหนี้สูญหรือเรียกเก็บไม่ได้เต็มจำนวน

2.5 ภาวะเศรษฐกิจโลกและนโยบายการเงินของประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลกเมื่อเศรษฐกิจโลกซบเซา จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศไปด้วย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการค้าติดต่อกับต่างประเทศ เมื่อภาวะเศรษฐกิจซบเซา ปริมาณการลงทุนและปริมาณความต้องการสินเชื่อเพื่อการค้าและการลงทุนย่อมลดน้อยลง และเมื่อเศรษฐกิจโลกซบเซา ประเทศผู้นำเศรษฐกิจโลกคือสหรัฐอเมริกา ซึ่งดำเนินนโยบายการเงินเข้มงวดเนื่องจากกลัวปัญหา

เงินเฟ้อ ก็จะเริ่มผ่อนคลายการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดนั้น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และจะลดอัตราดอกเบี้ยลง ซึ่งมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยของประเทศอื่นต้องปรับตัวตามไปด้วยในทิศทางเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างในอัตราดอกเบี้ยของแต่ละสกุลเงินมากเกินไปอันอาจทำให้เกิดการไหลเข้าออกของเงินตรามาก จนกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ

2.6 ภาวะเศรษฐกิจและนโยบายการเงินของประเทศ ภาวะเศรษฐกิจ-

กิจของประเทศนอกจากจะขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจโลกเป็นบางส่วนแล้ว ยังขึ้นกับภาวะการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม ตลอดจนการลงทุนภายในประเทศเองอีกด้วย หากเศรษฐกิจของประเทศซบเซา ความต้องการสินเชื่อเพื่อใช้ในการผลิต และการลงทุนก็ย่อมลดน้อยลงไปด้วย สำหรับนโยบายการเงินของประเทศก็มีส่วนสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา และมีปัญหาการขาดดุลการค้ามาก จึงต้องการให้มีเงินตราต่างประเทศเข้ามา การกำหนดอัตราดอกเบี้ยในประเทศให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ เพื่อป้องกันการนำเงินออกไปลงทุนในต่างประเทศที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า เป็นต้น ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศเปลี่ยนแปลง อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศจะปรับตัวตามไปด้วยนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจัยที่มี ผลกระทบ รายได้	ปัจจัยที่วัดได้	ปัจจัยที่วัดไม่ได้
จากการให้สินเชื่อ	<ul style="list-style-type: none"> - ปริมาณการให้สินเชื่อ - อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมาย - ความสามารถในการบริหารสินเชื่อ, ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน - นโยบายการให้สินเชื่อ - ภาวะเศรษฐกิจโลกและนโยบายการเงินของประเทศ - ผู้นำเศรษฐกิจโลกและของประเทศไทยเอง
จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์	<ul style="list-style-type: none"> - ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ - อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล - ปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า - ปริมาณเงินทุนเข้าออกสุทธิ - ปริมาณเงินฝาก 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายและข้อกำหนดของทางการ - นโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่ธนาคารพาณิชย์นำเงินไปลงทุน - นโยบายของธนาคารพาณิชย์ในการลงทุนในหลักทรัพย์ - ความสามารถในการดำเนินงานตราต่างประเทศ - ประเภทบริการใหม่ - ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี - คุณภาพของการให้บริการ - ความสามารถในการคิดค้นบริการใหม่ๆ

ปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ อาจแบ่งเป็นปัจจัยที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ปัจจัยที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ได้แก่

1.1 ปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์ รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่งเป็นรายได้ดอกเบี้ยส่วนลดและเงินปันผลจากเงินลงทุน ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ถ้าสมมติให้อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์คงที่ รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์จะแปรผันตามกันปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์

1.2 อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล รายได้จากการให้บริการและลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่งเป็นรายได้ดอกเบี้ยส่วนลดและเงินปันผลจากเงินลงทุน ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งเงินลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนใหญ่ได้แก่พันธบัตรรัฐบาล ถ้าปริมาณเงินลงทุนในหลักทรัพย์คงที่ รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล ในลักษณะที่แปรผันตามกัน

1.3 ปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า รายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่งได้แก่รายได้กำไรจากการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมากหรือน้อยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า เนื่องจากพ่อค้าผู้ส่งออกเมื่อส่งออกและได้รับชำระเงินค่าสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศแล้วไม่สามารถถือเงินตราต่างประเทศไว้ในมือได้ ซึ่งเป็นข้อกำหนดห้ามตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ พ.ศ. 2485 พ่อค้าผู้ส่งออกจึงต้องขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถถือเงินตราต่างประเทศได้ในขอบเขตหนึ่งตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ พ.ศ. 2485 เช่นเดียวกับกรณีผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเมื่อนำเข้าสินค้าแล้วต้องชำระเงินค่าสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ ก็จะนำเงินบาทมาขอซื้อเงินตราต่างประเทศสกุลที่ต้องการใช้เพื่อชำระค่าสินค้า ดังนั้นปริมาณธุรกรรมในการปริวรรตเงินตราต่างประเทศจะมากหรือน้อยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าส่งออกและนำเข้า

1.4 ปริมาณเงินทุนนำเข้าออกสุทธิ รายได้จากการให้บริการและการลงทุน ในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่ง ได้แก่ รายได้กำไรจากการปริวรรตเงินตราต่างประเทศซึ่งจะมากหรือน้อยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณธุรกรรมในการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ และปริมาณธุรกรรมในการปริวรรตเงินตราต่างประเทศจะมากหรือน้อยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณเงินทุนนำเข้าออกสุทธิ เนื่องจากในบางครั้งอาจมีการนำเงินจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศ หรือนำเงินออกไปลงทุนในต่างประเทศ หรือมีการกู้เงินตราต่างประเทศเข้ามาเป็นต้น เมื่อมีการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนก็จำเป็นต้องขายเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทมาใช้ในประเทศ เช่นเดียวกับเมื่อมีการนำเงินออกไปลงทุนในต่างประเทศ หรือส่งคืนในรูปดอกเบี้ยเงินกู้หรือเป็นการจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นในต่างประเทศ ก็จำเป็นต้องขอซื้อเงินตราต่างประเทศส่งออกไปทำให้เกิดปริมาณธุรกรรมในการปริวรรตเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ารายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับปริมาณเงินทุนนำเข้าออกสุทธิในลักษณะที่แปรผันตามกัน

1.5 ปริมาณเงินฝาก เนื่องจากรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่ง ได้แก่ รายได้ค่าธรรมเนียมและบริการจากการให้บริการต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์แก่ลูกค้า และรายได้อื่นๆ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ซึ่งรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการตลอดจนรายได้อื่นนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งตัวแทน (Proxy) ตัวหนึ่งที่จะช่วยชี้ได้ว่าปริมาณการให้บริการของธนาคารพาณิชย์จะมากหรือน้อยได้แก่ปริมาณเงินฝากนั้นคือถ้าปริมาณเงินฝากมีมาก พอลงทุนได้ย่อมได้ว่าธนาคารพาณิชย์มีลูกค้ามาก เมื่อมีลูกค้ามากย่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีการให้บริการต่างๆ ที่จะสร้างรายได้ค่าธรรมเนียมในปริมาณที่มากขึ้น และเมื่อมีปริมาณการให้บริการมากขึ้นย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้รายได้ค่าธรรมเนียมและบริการตลอดจนรายได้อื่นมากขึ้นตามไปด้วย นั่นคือรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณเงินฝากในลักษณะที่แปรผันตามกัน

2. ปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ ได้แก่

2.1 กฎหมายและข้อกำหนดของทางการ ตามความในพระราชบัญญัติการธนาคาร ซึ่งใช้ควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ได้กำหนดห้ามธนาคารพาณิชย์ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัด เกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น หรือซื้อหรือมีหุ้นที่มีมูลค่ารวมกันทั้งสิ้นเกินร้อยละสิบของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้น ทั้งนี้ เว้นแต่จะ ได้รับ

อนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจแต่ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการจำกัดธนาคารพาณิชย์ ในการลงทุนในหลักทรัพย์ เอกชนเพื่อหารายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลด้วย

หนังสือที่ธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับที่ 1415/2527 ลงวันที่ 2 พ.ย. 2527 ซึ่ง เวียนให้ธนาคารพาณิชย์ทราบ ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงฐานะเงินตราต่างประเทศของ เงินทุกสกุลได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินกองทุนหรือ 5.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แล้วแต่จำนวนใด จะสูงกว่า ซึ่งเป็นการจำกัดปริมาณการทำธุรกรรมในการปริวรรตเงินตราต่างประเทศโดยตรง และมีผลให้เป็นการจำกัดขอบเขตรายได้กำไรจากการปริวรรตทางอ้อม

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ได้กำหนดห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจ ที่ไม่ใช่การธนาคารพาณิชย์(คือการรับฝากเงินและให้สินเชื่อในรูปต่างๆ) และธุรกิจที่เกี่ยวกับ หรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจอื่น เป็นประเพณีที่พึงกระทำเช่นการเรียกเก็บเงิน ตามตัว การรับอวัลตัวเงิน การรับรองตัวเงิน การออกเช็คเดออร์ออฟเครดิตหรือการค้าประกัน แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดไม่ได้ ทำให้การหารายได้ของธนาคารพาณิชย์ในรูปอื่นทำ ไม่ได้ เป็นผลให้เกิดข้อจำกัดในการหารายได้ในรูปของค่าธรรมเนียมและบริการจากการให้ บริการต่างๆ และรายได้อื่น

2.2 นโยบายในการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่ธนาคารพาณิชย์นำเงินไปลงทุน ในหลักทรัพย์ของบริษัทนั้น หากบริษัทมีนโยบายในการจ่ายเงินปันผลในอัตราสูงแล้ว... สม่่า เสมอธนาคารพาณิชย์ย่อมมีรายได้ดอกเบี้ยส่วนลดและเงินปันผลจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ มาก และสม่่าเสมอตราบเท่าที่ถือหลักทรัพย์นั้น ไว้ในมือ

2.3 นโยบายของธนาคารพาณิชย์ในการลงทุนในหลักทรัพย์ ระดับความเสี่ยง ที่ธนาคารจะยอมรับได้ และการจัดสรรเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ มีผลต่อรายได้ ดอกเบี้ยส่วนลดและเงินปันผลจากการลงทุนในหลักทรัพย์ เนื่องจากหลักทรัพย์แต่ละประเภทให้ ผลตอบแทนที่แตกต่างกัน และมีการขึ้นลงของราคามากน้อยต่างกัน ซึ่งถ้ามีการขึ้นราคาออกไป ในเวลาอันสั้น ธนาคารพาณิชย์ย่อมมีโอกาสทำกำไรจากการขายหลักทรัพย์ แต่ธนาคารจะมีความ

เสี่ยงมากขึ้นเพราะราคาอาจลดลงมากในเวลาสั้นได้เช่นกัน

2.4 ความสามารถในการค้าเงินตราต่างประเทศและการเก็งกำไร ธนาคารพาณิชย์ที่มีความสามารถในการพยากรณ์หรือคาดเดาเหตุการณ์ข้างหน้าได้อย่างแม่นยำ และมีบุคลากรที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ และมีเครื่องมือ ระบบการติดตามตรวจสอบโดยเหมาะสม สม่่าเสมอ และรัดกุม มีการปฏิบัติในการค้าเงินตราต่างประเทศอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ในนโยบายที่จะสามารถรับความเสี่ยงจากผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในบางครั้ง และในการค้าเงินตราต่างประเทศบางสกุลแล้ว ธนาคารพาณิชย์ย่อมมีโอกาสที่จะทำกำไรจากการค้าเงินตราต่างประเทศได้มากกว่าธนาคารพาณิชย์ที่ขาดบุคลากรที่ชำนาญและ ไม่มีการวางแผนหรือกำหนดนโยบายในการค้าเงินตราต่างประเทศไว้โดยรัดกุม ซึ่งมีโอกาสและความเสี่ยงที่จะประสบกับภาวะขาดทุนจากการค้าเงินตราต่างประเทศได้โดยง่าย เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา หากมีการค้าเงินตราต่างประเทศโดยไม่ระมัดระวังแล้วอาจประสบผลขาดทุนเป็นจำนวนสูงได้

2.5 ประเภทบริการใหม่ๆ ในการประกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ย่อมดึงดูดใจ ผู้ทำธุรกิจระหว่างประเทศ ทั้งผู้ส่งออกและนำเข้าและหรือกิจการร่วมค้า ฯลฯ เป็นต้น เข้ามาใช้บริการและธนาคารพาณิชย์ย่อมได้ประโยชน์ซึ่งนอกเหนือจากรายได้ค่าธรรมเนียมแล้วคือช่วงเวลาที่มีเงินเข้าและออก ซึ่งธนาคารพาณิชย์สามารถนำไปหาประโยชน์ได้แม้จะยังมีมูลค่าไม่มากนักในปัจจุบัน

2.6 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ เอื้ออำนวยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการประเภทใหม่ๆ ได้เพิ่มขึ้น เช่นการให้บริการเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ (Automated Teller Machine หรือ ATM.) บริการ ณ จุดขาย (Point of Sale) บริการธนาคารทางโทรศัพท์ (Telebanking) และบริการธนาคาร ณ สำนักงาน (Office banking) เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารข้อมูล หรือการให้บริการผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทางด้านการประกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นเทคโนโลยีด้านเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ ที่จะช่วยสร้างรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการให้แก่ธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เงื่อนไขว่าธนาคารได้ศึกษาความเป็นไปได้ ความคุ้มค่า และการตั้งราคาค่าบริการไว้อย่างเหมาะสมแล้ว

และให้บริการเหล่านั้นได้เหมาะสมกับเวลาและความต้องการของลูกค้า

2.7 คุณภาพของการให้บริการ ความสะดวกรวดเร็วและบริการที่เป็นกันเอง จากพนักงานที่มีทักษะและอัธยาศัยที่ดีและทราบถึงความต้องการของลูกค้า และให้บริการซึ่งลูกค้าพึงพอใจ จะมีส่วนช่วยให้ธนาคารมีชื่อเสียงและภาพพจน์ที่ดีและจูงใจให้ลูกค้าใหม่เข้ามาใช้บริการและลูกค้าเก่าที่มีอยู่แล้วยินดีที่จะใช้บริการใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น

2.8 ความสามารถในการคิดค้นบริการใหม่ๆ ที่มีฐานลูกค้าเพียงพอ และมีรายได้คุ้มค่าใช้จ่ายและก่อให้เกิดส่วนเหลือของกำไร หากธนาคารพาณิชย์ใดมีความสามารถในการคิดค้นบริการใหม่ๆ ย่อมจะมีโอกาสสร้างรายได้ค่าธรรมเนียมจากการให้บริการเพิ่มมากขึ้น ถ้าธนาคารมีบริการมากชนิดให้เลือกและมีบริการพื้นฐานที่จำเป็นครบถ้วน ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้ลูกค้าใหม่หันมาใช้บริการจากธนาคารและลูกค้าเก่าใช้บริการต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้ทั้ง 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ รายได้ดอกเบี้ยและส่วนลดจากการให้สินเชื่อ กับรายได้จากการให้บริการและการลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งจะได้นำปัจจัยที่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณไปทำการศึกษาต่อเพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับรายได้อย่างไร และทำการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับรายได้เหล่านั้น เพื่อใช้ในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของธนาคารพาณิชย์ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้โดยสมมติว่าปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณไม่มีผลเป็นสาระสำคัญ

ศูนย์วิจัยทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย